

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Рибковський А.Г., Чамата О.А.
Донецький національний університет

Розвиток навчальних дисциплін у вузі має визначені тенденції, пов'язані зі зростанням вимог до фахівців, а відповідно і технологій навчання. У цьому відношенні не є виключенням викладання фізичного виховання. Тенденції розвитку фізичного виховання у вузі пов'язані, насамперед, із подоланням протиріч між потребою в застосуванні здоров'язберігаючих технологій навчання та виховання з недостатньою розробленістю цих галузей знань у методиках викладання навчальної дисципліни "Фізичне виховання".

Що маємо на сьогоднішній день у сфері фізичного виховання студентів вузів? Програмою передбачене вивчення окремих розділів із загальнофізичної підготовки та різних видів спорту, адаптованих до спортивної матеріально-технічної бази вузів.

Розподіл навчального матеріалу за модулями дозволяє більш ефективно організувати індивідуальне та групове вивчення його студентами. Організовані в ДонНУ у позанавчальний час заняття з фізичного виховання (додаткові, "по інтересах") дозволяють у якійсь мірі змінювати підходи до традиційної системи його викладання. Застосовуючи принцип доцільності із врахування індивідуально-типологічних, морфофункціональних та психічних особливостей студентів, ми більш раціонально формуємо мотиваційно-ціннісне відношення до занять фізичним вихованням. Умовами, при яких навчання здійснюється за кредитно-модульною системою, є:

- формування мотивації, інтересу до пізнавальної діяльності;
- створення в навчальному процесі "ситуації успіху";
- орієнтація навчання з зони актуального розвитку ("навчаюся сам"), у зону найближчого розвитку ("навчаюся разом з викладачем, студентами");
- реалізація принципу відносної успішності навчання ("я можу, я зроблю");
- облік механізму розвитку індивідуальних рухових здібностей студентів.

За таких умов студент, навіть при позанавчальних формах проведення занять, стає суб'єктом навчальної діяльності, що є сутністю розвиваючого навчання. Студент займається заради самовдосконалення, "для себе і в ім'я себе". У цьому випадку, фізичний розвиток з випадкових факторів стає головною метою і для викладача, і для студента.

Для студентів різних курсів пропонується проходження навчального матеріалу за модульними блоками програми. Загальнофізична підготовка передбачає проходження базисних розділів із використанням видів спорту: легка атлетика, плавання, спортивні

ігри, види боротьби – самбо, дзюдо й ін. Розподіл студентів за рівнем фізичного розвитку припускає індивідуальний підхід і диференціювання навантаження за обсягом та інтенсивністю виконання вправ. Окрема увага приділяється навчанню руховим діям, тобто розвитку координаційних здібностей студентів. Тут комплектація груп проводиться з урахуванням технічної підготовленості і заняття проводяться вибірково у кожному виді спорту. Студенти, що не визначилися з видами спорту, займаються у групах загальнофізичної підготовки.

Використовувані варіативні підходи дозволяють спрямовано формувати пізнавальне і мотиваційно-ціннісне ставлення студентів до здорового способу життя та досягненню спортивних результатів.

Що стосується психічного розвитку, то безперечно головне місце тут займають змагання. На кафедрі розроблена шкала змагань, що дозволяє студентам свідомо і самостійно керувати своїми діями в екстремальних умовах. Спочатку навчитися змагатися "сам із собою", тут ставляться задачі викладачем чи студентом. Контроль з боку викладача і самоконтроль студентів дозволяють оцінювати власні досягнення у вигляді оцінки якості виконуваних рухів і їхньої результативності.

Далі умови змагання ускладнюються: а) боротьба з відомим і рівним під силу суперником; б) теж з рівним під силу, але невідомим суперником; в) боротьба з більш сильним на початку відомим, а потім з незнайомим суперником. Така послідовність дозволяє студентам здобувати впевненість у своїх силах, свідомо контролювати власну поведінку, керувати своїм станом і рухами у екстремальних умовах змагальної діяльності. Навчитися умінню змагатися – значить навчитися умінню володіти собою в умовах конкуренції.

У якості критеріїв оцінки очікуваних результатів можна використовувати: вивчення карти фізичного розвитку студентів за морфофункціональними показниками; порівняльний аналіз стану здоров'я студентів; самооцінку студентами самопочуття за найпростішими функціональними методиками та педагогічними тестами; оцінку рівня розвитку спеціальних фізичних якостей в обраному виді спорту.

Таким чином, паралельний розвиток фізичних і психічних якостей студентів дозволяє ефективно трансформувати процес фізичного виховання студентів за послідовними етапами -- від "моє здоров'я – у моїх руках" до уміння використовувати здоров'я як дієвий засіб керування пізнанням, навчанням, способом життя.